

OPENINGSWOORD

Unter Nachbarn
Ronald de Bloeme en Olaf Holzapfel

PARK, Tilburg
Zaterdag 30 november 2019

Unter Nachbarn, dus. Een prachtige titel voor deze tentoonstelling. Er klinkt, naar mijn idee, niet alleen veel van het streven, van de kunstenaarspraktijk, van zowel Ronald als Olaf in mee, maar het zegt ook iets over de wijze waarop zij zich tot elkaar verhouden. In hun werk, en, bij navraag, zo blijkt, ook in de wijze waarop zij onderling met elkaar omgaan, over de wijze waarop zij elkaar kennen.

En ook: Ronald en Olaf stellen het in Duits. Daarmee vertellen ze ons *klip und klar* waar hun relatie zich afspeelt: in Berlijn. Een stad waar door een groot deel van de bevolking gewoon wordt in zogenaamde Hinterhöfe: grote woongebouwen met vaak een monumentale entree waarachter een gang of poort leidt naar een binnenplaats, of een reeks binnenplaatsen, waarop allerlei voordeuren naar de verschillende woonhuizen uitkomen. Die wijze van inrichten maakt dat je in Berlijn veel burens hebt, dat je daar veel 'Unter Nachbarn' verkeert.

Die Hinterhöfe zijn een soort vrijplaatsen voor intieme ontmoetingen. Het is niet meer de openbare weg – daar waar je zonder filter vreemde mensen tegenkomt – maar het is ook nog niet je eigen plek, je eigen huis, waar je onbespied bent. De mensen die je tegenkomt op die Hinterhöfe, op weg naar je eigen voordeur, zijn je burens. Mensen die je kent of kunt kennen. Mensen die je dagelijks tegenkomt en waarmee je de kleine dingen des levens deelt. Je komt er elkaar tegen wanneer je op je kwetsbaarst bent. Ongehinderd, 'want je bent thuis'.

Want hoe gaat dat? Je ontmoet elkaar bij de voordeur, als je de post ophaalt, op de trap of bij de vuilnisbak. En er volgt een tweede ontmoeting en een derde keer. En dan herken je de ander, van gezicht of door de muts die iemand draagt, of de hond die hij bij zich heeft. Er volgt een voorzichtige groet, een hoofdknik of een zacht gesproken 'dag' of 'hallo'. En vaak blijft het daar bij. Je kunt jarenlang burens zijn en elkaar netjes dagelijks groeten, maar in het geheel niet weten wat er achter de voordeur van 'die ander' afspeelt.

Je kent elkaar niet. En toch: je kent elkaar precies.

Want je wéét dat die man van de gele VW-bus dagelijks 's ochtends om half acht vertrekt. En je weet dat de mevrouw met de grijze jas boodschappen haalt bij de Lidl. En je weet dat het meisje met de staartjes, een roze fiets heeft waar ze mee in de buurt rondfietst.

Zonder dat je je er om bekommert, vorm je samen met je burens een los netwerk, Een netwerk van mensen die je al dan niet beter of minder goed kent. Waar je weet hebt van de dagelijkse handelingen van de ander, van haar gewoontes en zijn onhebbelijkheden.

In het geval van de ateliers, de werkplekken van Olaf en Ronald, stel ik me zo voor dat ze elkaar in de wandelgangen zijn tegen gekomen. Net als collega's, in een groot kantoor, bekende gezichten, maar nog geen idee van naam, of welke functie iemand heeft, wat hij of zij in het bedrijf doet, laat staan hoe iemand leeft, waar iemand woont, waar hij van houdt en wat zij in zijn vrije tijd doet.

Ronald en Olaf werken al 15 jaar beide in hun eigen atelier in hetzelfde gebouw. En net als in het geval van de burens in de Hinterhöfe, komen ze elkaar daar zo nu en dan tegen. Niet op de Hinterhöfe, maar in de zogenoemde Mehrzweck Halle, een soort thee-keuken, zoals Ronald het omschrijft. Ze groeten elkaar, drinken samen een koffie, bereiden er tegelijkertijd iets voor de lunch, en raken aan de praat.

En dan blijkt dat er verwantschappen zijn in hun denken, dat ze affiniteiten delen, hoe verschillend hun beider werk ook is. De wijze van benaderen van de wereld, dat wat zij beide aangrijpen om de wereld tegemoet te treden, is zeer verschillend. Maar ze zijn wel burens. Letterlijk, fysiek, en in hun denken.

Want zowel Ronald als Olaf proberen met hun werk grip te krijgen op de wereld, om hun omgeving, de wereld te 'kennen', om deze te 'be-grijpen'.

In zijn schilderijen, of zoals hier te zien is, in de constellatie van geschilderde doeken, legt Ronald het moment vast dat een luttele seconde voorafgaat aan het antwoord dat Google geeft op de geformuleerde vraag of het ingetypte woord. Door de trage internetverbinding op zijn atelier duurt dat moment bij Ronald nèt iets langer, waardoor hij de kleurvlakken die Google genereert, kan vastleggen. Als je dezelfde zoekterm op een ander moment intypt of met een ander apparaat – een I-phone of een Samsung telefoon – geeft dat steeds weer een ander resultaat; genereert Google, of het algoritme waar het mee werkt, een ander kleurgamma, een ander kleurenveld. Ronald fixeert dat ene moment uit de oneindige stroom van beelden, van data. Door zijn eigen naam te googlen ontstond het kleurenveld dat hier nu getoond wordt. Een zelfportret, zo je wil. Onder de geschilderde kleuren zijn fragmenten zichtbaar van motieven uit andere schilderijen van zijn hand.

Om grip te krijgen op de wereld om ons heen, zo lijkt het, gebruikt Olaf traditionele technieken en ruw, onbewerkt natuurlijk materiaal: gras, hooi, hout. Maar dat doet hij niet alleen, of niet altijd in zijn eentje.

Een paar jaar geleden nodigde Olaf voor het *Incubate* festival Tilburgers uit om samen *Rope*, het *Touw*, te maken. Op de film die gemaakt is van die act, en hier getoond wordt, is goed te zien dat de handeling – het maken van het werk – de mensen, het materiaal en de omgeving, voor dát specifieke moment met elkaar verbindt. Zij zijn niet alleen samen maar ook afhankelijk van elkaar. Zonder de een of de ander is het maken van *Rope* niet mogelijk. Je ziet het in de handen, de blikken onderling. Om het touw te maken communiceren ze door middel van wat ze doen en zijn ze voor dat moment met elkaar verbonden.

Volgens mij gaat het zowel Olaf als ook Ronald over hoe wij onderling met elkaar communiceren en over hoe wij onderling verbonden zijn in die communicatie. In dat zoeken naar hoe communicatie werkt, begeven zij zich allebei op een grensgebied, maken ze

allebei, ieder op eigen wijze, het wankel evenwicht tussen kennen en niet-kennen, zichtbaar en navoelbaar.

Daarom ook is de titel 'Unter Nachbarn' zo op zijn plaats. Het duidt namelijk op de vluchtigheid of de kwetsbaarheid, zo je wil, van dat burenccontact.

Want dat is wezenlijk anders dan het contact of de relatie die je hebt met familie of met vrienden. Maar net zo essentieel, misschien nog wel meer nodig dan die verre vriend. Burenccontact is nergens van afhankelijk en het kan ieder moment verdwenen zijn. Maar zolang het er is, geeft het vertrouwen, toont het wie jij bent, laat het je deel uit maken van een groep, van een netwerk.

Want zoals jij die man met de gele VW-bus dagelijks naar zijn werk ziet vertrekken, of de mevrouw in de grijze jas het meisje met de roze fiets hoort groeten, zo kennen zij jou óók, weten zij ook van jÓuw bestaan. Kennen zij ook jouw wegen, en zien zij jou ook op weg naar je werk of naar de winkel.

In het weten van de aanwezigheid van die ander, ligt de bevestiging van jouw bestaan. In het luchtige contact, de dagelijkse ontmoeting, in het zien van die ander, weet je van je eigen zijn.

Je zou misschien wel kunnen zeggen dat Olaf die ruimte, die grens tussen mensen tastbaar maakt, omzet tot een concreet object. De *Rope* is het resultaat van de ontmoeting. En het is precies die ruimte tussen ons in, die ons bepaalt; die ons maakt tot wat we zijn. In die ruimte, daar waar het gesprek plaats vindt, in de ontmoeting met die ander, weten wij wie we zijn.

Bij Ronald is die grens het moment tussen de zoekactie en het resultaat van die zoekactie. Het moment- in-between waarop de kleurvlakken die Google genereert verschijnen. Het moment waarop het antwoord nog niet gegeven is. Het moment van het onbepaalde. Het moment van de belofte.

Misschien is die relatie die je met je buur hebt ook wel het best als het blijft bij dat moment van de belofte. Het moment van het 'niet-bepaalde'. Vluchtig misschien, oppervlakkig wellicht, maar juist in dat oppervlakkige, in dat niet-bepaalde ligt de belofte.

Dus niet die grens overgaan, maar de grens eren door haar te markeren, zichtbaar te maken, vorm te geven en voelbaar te maken. In al haar kwetsbaarheid. Want voor je het weet is het verdwenen.

Jannet de Goede